

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ข้อมูลที่นำมาใช้ศึกษาแบบแผนการเลือกผู้ครองนี้ ได้จากการส่งแบบสอบถามให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครในศาลาว่าการฯ ที่สมัครเป็นครั้งแรก ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยภายใน หรือ นอกประเทศ เป็นผู้กรอก การที่เลือกเจาะจงสถานที่ และคุณสมบัติของประชากรไว้เช่นนี้ ก็เพื่อจำกัดขอบเขตการศึกษาให้แคบลง โดยการจำกัดตัวแปรสำคัญบางตัว ได้แก่ อาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนครั้งที่ผ่านการสมัคร ซึ่งเจาะจงว่าต้องสมัครเป็นครั้งแรก เพราะตัวแปรนี้จะเกี่ยวพันไปถึงอิทธิพลภายนอก ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนไปถึงค่านิยม หรือทัศนคติในการเลือกใครเป็นผู้ครอง และเกี่ยวข้องกับ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ตลอดจนรายได้ ขณะสมัครทั้งของตัวเองและคู่สมรส

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้สำรวจจำนวนข้าราชการที่มีคุณสมบัติอยู่ในข่ายศึกษา เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2520 โดยอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้เขียน ซึ่งรับราชการอยู่ในสำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร รับเป็นธุระติดต่อขอความร่วมมือจากข้าราชการในแต่ละสำนัก ซึ่งมีอยู่ 10 สำนัก ให้ช่วยรวบรวมจำนวนข้าราชการในสำนักของตนให้ทราบ ได้จำนวนประชากรทั้งสิ้น 377 คน จึงวางแผนจะเลือกสุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับฉลากรายชื่อ จากจำนวนประชากรที่รวบรวมได้ในขนาดตัวอย่าง 200

การสร้างแบบสอบถาม ได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ความต้องการและประโยชน์ในการพิสูจน์ทฤษฎีการเลือกผู้ครองที่มีคุณสมบัติเหมือนคน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถามซึ่งเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทั่วไป ไปทางสังคมของข้าราชการ และคุณสมรส ทั้งก่อนและหลังแต่งงานแล้ว จุดประสงค์ของคำถามก็เพื่อต้องการศึกษาแนวโน้มการเลือกคู่ครองว่า เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ คำถามส่วนใหญ่จะให้ผู้ตอบเป็นผู้ประเมินตัวเองและคุณสมรส แทนการใช้ดัชนี หรือ เครื่องมือต่าง ๆ เป็นเครื่องวัด นอกจากนั้นคำถามบางข้อยังใช้ตรวจสอบว่า ผู้ตอบอยู่ในกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษาหรือไม่อีกด้วย

ส่วนที่ 2 เป็นกลุ่มคำถามที่ต้องการทราบถึงโอกาสที่จะได้แต่งงานกับบุคคลอื่นนอกจากคุณสมรส อิทธิพลของครอบครัวและเพื่อนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกคู่ครอง ความพอใจในชีวิตสมรส ตลอดจนหาที่ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อปัจจัยสมมติต่าง ๆ ของผู้ที่อาจเลือกเป็นคู่ครองได้ เช่น บุคคลที่พ่อแม่ไม่ต้องการให้แต่งงานด้วย, พ่อแม่เลือกให้, มีญาติพี่น้องชอบวุ่นวายเรื่องภายในครอบครัวผู้อื่น, ต่างชาติพันธุ์, ศาสนา, ชั้นสังคม, เป็นหมัน, ญาติการสมรสมาแล้ว เป็นต้น เพื่อต้องการดูว่า กลุ่มตัวอย่างจะให้ความสำคัญต่อยุปัจจัยเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด และต้องการเปรียบเทียบระหว่างการเลือกที่เกิดขึ้นแล้วจริง ๆ กับการเลือกที่สมมุติเหตุการณ์ขึ้นมาว่าจะสอดคล้องกันหรือไม่ เพียงใด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างใช้เลือกหรือไม่เลือกใครเป็นคู่ครอง, คุณสมมติที่เหมือนและต่างกันของกลุ่มตัวอย่างกับคู่ครอง ซึ่งเป็นเหตุซึ่งถูกใจให้เลือกแต่งงานด้วย ทั้งนี้ได้ให้กลุ่มตัวอย่างจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์ไว้ด้วย เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของแต่ละปัจจัย

การทดสอบเบื้องต้น ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการครูโรงเรียนวัดไผ่เงินโชตนวภิราม สังกัด กทม. และข้าราชการกองกัญญาวิทยาทางแพทย ซึ่งได้จำกัดตัวแปรเกี่ยวกับการศึกษาและสถานภาพสมรสไว้ด้วย จำนวน 15 ราย เพื่อทดสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากการรวบรวมแบบสอบถามคืนมาได้ 11 ชุด มีตัวอย่างเพียง 4 ราย ที่ตอบครบทุกคำถาม ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า คำถามในส่วนที่ 3 ตอบยาก และไม่ทราบว่า จะตอบอย่างไร น่าจะมีแนวตัวอย่างคำตอบให้ด้วย ฉะนั้นในแบบสอบถามคราวต่อไปจึงได้เพิ่มตัวอย่างคำตอบไว้ด้วย โดยใช้ปัจจัยที่ตัวอย่างกลุ่มแรกตอบรวมกับที่เพิ่มขึ้นเอง แทนที่จะเป็นคำถามเปิด

ครั้งแรก แต่ได้เน้นให้ทราบว่าคำตอบที่ให้ไว้ มีข้อของการให้เลือกตอบตามนั้น เว้นแต่จะตรงกับที่ต้องการตอบ นอกจากนั้นยังแก้ไขเพิ่มเติมคำถามในส่วนที่ 1 และ 2 ควบ ให้ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงเนื้อหาสาระส่วนใหญ่ของการศึกษา

ได้นำแบบสอบถามที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ไปทดสอบอีกครั้ง ในกลุ่มข้าราชการมหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์ ซึ่งได้จำกัดคุณสมบัติดังกลุ่มแรก จำนวน 20 คน รวบรวมกลับคืนมาได้หลังจากส่งไปแล้ว 1 สัปดาห์ 11 ชุด ไม่ส่งคืน 5 ชุด อีก 4 ชุด หาตัวอย่างตอบไม่ได้ ในจำนวนผู้ตอบมี 5 รายตอบคำถามเป็นบางข้อ ทั้งใน ส่วนที่ 1, 2 และ 3 สำหรับผู้ตอบคำถามสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ตอบคำถามส่วนที่ 3 โดยใช้ตัวอย่างคำตอบที่ให้เป็นคำตอบของตน

ได้แก้ไขเพิ่มเติมคำถามบางข้ออีกครั้ง รวมทั้งเปลี่ยนถ้อยคำ ตัดปัจจัยบางหัวข้อในส่วนที่ 3 ซึ่งไม่มีผู้เลือกออก และเพิ่มบางหัวข้อขึ้นใหม่ จากนั้นจึงเริ่มเก็บข้อมูลในสนาม

การเลือกตัวอย่าง เนื่องจากประสพปัญหาแบบสอบถามได้คืนไม่ครบ ทั้ง ๆ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากข้าราชการในหน่วยงานนั้น ๆ ติดตามเก็บแบบสอบถามคืนมาให้แล้วก็ตาม ฉะนั้นเพื่อแก้ปัญหาอันลวงหน้า จึงได้เปลี่ยนแปลงการสุ่มตัวอย่างใหม่ ด้วยการเพิ่มขนาดตัวอย่างขึ้นเป็น 300 ส่งให้ข้าราชการที่อยู่ในชายศึกษา โดยไม่ได้นำเทคนิคการสุ่มตัวอย่างมาใช้ เพราะเห็นว่าขนาดตัวอย่างใกล้เคียงกับจำนวนประชากร จึงไม่น่าเป็นปัญหาในเรื่องได้ตัวอย่างที่ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

เนื่องจากผู้เขียนไม่ทราบว่า มีข้าราชการคนใดบ้างที่มีคุณสมบัติดังที่ต้องการ ประกอบกับความจำเป็นส่วนตัวบางประการ ทำให้ไม่อาจส่งแบบสอบถาม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างทราบด้วยตัวเองได้ จึงได้ขอร้องเพื่อนซึ่งรับราชการอยู่ที่นั่น ช่วยรับเป็นภาระในการส่งและเก็บแบบสอบถามให้ โดยอาศัยความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากข้าราชการท่านอื่น ๆ ใจแต่ละกอง ทำหน้าที่ส่งแบบสอบถามให้ข้าราชการในกองของตน และติดตามเก็บกลับคืนให้ด้วย ในแบบสอบถามนี้ ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนบไว้ด้วย

ระยะเวลาที่ใช้ในการส่งแบบสอบถาม เนื่องจากระยะที่นำแบบสอบถามไปฝาก เป็น ช่วงที่เพื่อนผู้เขียนมีงานราชการมาก การส่งแบบสอบถามจึงไม่อาจกระจายไปทุกกองได้ในคราว เดียวกัน แต่ได้ทยอยส่งแต่ละกองเท่าที่เวลาจะอำนวย เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม และสิ้นสุดลง ในเดือนธันวาคม 2521 ขณะที่ได้รับแบบสอบถามคืนมาบ้างแล้ว ประมาณ 100 ชุดเศษ มีประมาณ 22 ชุด ที่ส่งคืนโดยไม่ตอบ จึงได้นำไปรวมกับจำนวนที่จะส่งไปกองอื่น ๆ

หลังจากการเก็บแบบสอบถามสิ้นสุดลง ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 267 ชุด หาย 33 ชุด เป็นเพราะผู้ได้รับเลือกเป็นตัวอย่างวางลิ้นหาไม่พบ, โอนไปรับราชการที่อื่น, ไม่ประสงค์ตอบ และไม่ส่งคืน ตลอดจนข้าราชการที่ช่วยเก็บแบบสอบถาม จำไม่ได้ว่าส่งให้ใครไปบ้าง จึงติดตาม มาไม่หมด

ในจำนวน ตัวอย่างที่ได้ 267 ราย มีอยู่ 22.85% ตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกข้อ และ 1.87% ไม่อยู่ในกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา จึงได้คัดข้อมูลเหล่านั้นออกไป เหลือตัวอย่างที่จะนำ มาวิเคราะห์ผลเพียง 201 ราย หรือ 67% ของจำนวนที่ส่งไปทั้งหมด

การประมวลผลข้อมูล

ได้นำข้อมูลจากตัวอย่าง 201 ราย มาประมวลผลโดยการจแน้นับด้วยมือ จำแนกตาม เพศ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษารเปรียบเทียบว่า แบบแผนการเลือกคู่ครอง ของเพศชายและเพศหญิง จะต่างกันหรือไม่ ถ้าส่วนใหญ่ต่างกันก็แสดงว่าในกลุ่มผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ยังคงใช้มาตรฐานคู่ ในการเลือกคู่ครอง

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ แสดงให้เห็นลักษณะโครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างในทางที่ค่อนข้าง คล้ายคลึงกันในเรื่องคุณสมบัติทางสังคม เช่น อายุ อายุแรกสมรส ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์ ศาสนา จำนวนปีที่สมรส อาชีพก่อนสมรส และอาชีพบิดา เป็นต้น ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ สำคัญได้แก่

เพศและอายุ จากตัวอย่าง 201 ราย เป็นเพศชายร้อยละ 53.3 เพศหญิง 46.7
อายุต่ำสุด 20 ปี สูงสุด 55 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30-34 ปี รองลงมาคือ 25-29 ปี
ทั้งรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราส่วนร้อยละของตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และกลุ่มอายุ

เพศ	อายุ (%)					% รวม (201 ราย)
	ต่ำกว่า 24 ปี (9 ราย)	25 - 29 (67 ราย)	30 - 34 (72 ราย)	35 - 39 (34 ราย)	40 ปีขึ้นไป (19 ราย)	
ชาย	0.93	24.3	40.19	20.56	14.02	100 (107)
หญิง	8.51	43.61	30.85	12.77	4.26	100 (94)
รวม	4.48	33.33	35.82	16.92	9.45	100

อายุแรกสมรส ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย จะสมรสเมื่ออายุต่ำสุด 20 ปี สูงสุด
45 ปี อายุเฉลี่ย 31.2 ปี อายุที่มีจำนวนผู้สมรสมากที่สุด คือ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.4 ของ
จำนวนตัวอย่างเพศชาย รองลงมาคือ อายุ 25 มีร้อยละ 12.15 สำหรับประชากรหญิง จะ
สมรสเมื่ออายุต่ำสุด 20 ปี สูงสุด 40 ปี อายุเฉลี่ย 26.5 ปี อายุที่มีจำนวนผู้สมรสมากที่สุด คือ
25 ปี มีจำนวน 10.1% ของตัวอย่างที่เป็นหญิง รองลงมาคือ อายุ 24 ปี มีจำนวน 17.02%

ถ้าคิดจำนวนตามกลุ่มอายุ จะมีจำนวนผู้สมรสที่สุดในช่วงอายุ 25 - 29 ปี ทั้งเพศ
หญิงและชาย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และ อายุแรกสมรส

อายุแรกสมรส	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
20 - 24 ปี	0.93	27.66	13.43
25 - 29 ปี	41.12	58.51	49.25
30 - 34 ปี	37.38	11.70	25.37
35 - 39 ปี	14.02	1.06	7.96
40 - 44 ปี	5.61	1.06	3.48
45 ปี	0.93	0	0.50
รวม	99.99	99.99	99.99
\bar{x} ชาย 31.2			
\bar{x} หญิง 26.5			

จำนวนปีที่สมรส โดยที่กลุ่มข้าราชการที่แต่งงานแล้ว จัดเป็นประชากรที่จำกัดจำนวนไม่ได้ เพราะอาจมีเพิ่มได้เรื่อย ๆ หลังการเก็บแบบสอบถามเสร็จสิ้นลง จึงปรากฏว่า มีตัวอย่างที่อยู่นอกการสำรวจจำนวน 13 ราย คือกลุ่มที่เพิ่งสมรสไม่ถึง 1 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะผ่านการสมรสมาแล้ว 1 - 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.71 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศและจำนวนปีที่ผ่านการ
สมรส

จำนวนปีที่สมรส	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
ต่ำกว่า 1 ปี	1.87	11.7	6.47
1 - 3 ปี	65.42	48.94	57.71
4 - 6 ปี	16.82	22.34	19.40
7 - 9 ปี	9.35	7.45	8.46
10 ปีขึ้นไป	6.54	9.57	7.96
รวม	100.00	100.00	100.00

ระดับการศึกษาเมื่อแรกสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะสมรสหลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา-
ตรี มีจำนวนรวมถึง 83.58 % ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา เมื่อแรกสมัคร

ระดับการศึกษา	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
ปริญญาตรี	75.70	92.55	83.58
ปริญญาโท	21.50	7.45	14.93
ปริญญาเอก	2.80	0	1.49
รวม	100.00	100.00	100.00

อาชีพก่อนสมัคร ข้าราชการที่ตกเป็นตัวอย่าง มีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพอื่นซึ่ง
มิได้รับราชการ หลังแต่งงานแล้วจึงได้เปลี่ยนมารับราชการ จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึง
จำนวนผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภท

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และอาชีพก่อนสมัคร

อาชีพ	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
รับราชการ	91.59	81.91	87.06
รับจ้าง	4.67	9.57	6.97
ค้าขาย หรือประกอบอา- -ชีพส่วนตัว	3.74	3.19	3.48
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๐	5.32	2.49
รวม	100.00	100.00	100.00

อาชีพบิดาก่อนกลุ่มตัวอย่างจะสมัคร บิดาของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.21 ประกอบอาชีพค้าขาย หรือ อาชีพอิสระอื่น ๆ เช่น ช่างกิจ รับเหมาค่อสร้าง หนายความ เป็นต้น มีที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนน้อย ในตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และอาชีพีก่อน
กลุ่มตัวอย่างสมรส

อาชีพีกา	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
รับราชการ	21.5	34.04	27.36
รับจ้าง	3.74	9.57	6.47
ค้าขาย, อิสระ	65.42	47.87	57.21
เกษตรกรรวม	1.87	2.13	1.99
ไม่ใ้ประกอบอาชีพ, ถึงแก่กรรม	7.48	6.38	6.97
รวม	100.01	99.99	100.00

รายได้แรกสมรส ก่อนสมรส รายได้ของข้าราชการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่เกินเดือนละ 3,000 บาท แต่เมื่อจำแนกรายได้ตามเพศ ปรากฏว่า ข้าราชการชายส่วนใหญ่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 3,000 บาท ซึ่งสูงกว่าข้าราชการหญิงโดยทั่วไป

หากจะนำรายได้ก่อนการสมรสมาเป็นเครื่องชี้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแต่งงานขณะมีรายได้นักพอที่จะเลี้ยงตัวเองและครอบครัวใหม่ของตนหรือไม่ นั้น อาจแปลความหมายได้ไม่คั่นัก เพราะระยะเวลาการแต่งงานของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน (ตารางที่ 3) ทำให้มีผลไปถึงความแตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมขณะสมรสด้วย เช่น ข้าราชการที่สมรสในขณะนี้จะมีรายได้ 1,860 บาท กับข้าราชการที่สมรสเมื่อ 10 ปี ที่ผ่านมา ขณะมีรายได้เท่ากัน ย่อม

มีความแตกต่างกันทางรายได้โดยไม่มีปัญหา เพราะค่าของเงินมีจุ่มันลดลงกว่า เมื่อ 10 ปีที่แล้วมาก เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรายได้แรกสมรสในตารางที่ 7 นั้น ต้องการทราบแต่เพียงว่า ข้าราชการส่วนใหญ่จะสมรสขณะมีรายได้เท่าใด เพื่อจะได้นำไปเปรียบเทียบกับรายได้คู่สมรสว่าต่างกันหรือไม่ เพียงใด ฉะนั้นจึงมิได้จำแนกรายได้แรกสมรสไว้ให้เห็นตามจำนวนปีที่ผ่านการแต่งงาน

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และรายได้ก่อนสมรส

รายได้/เดือน (บาท)	เพศ (%)		% รวม (201 ราย)
	ชาย (107 ราย)	หญิง (94 ราย)	
ไม่มี	0	3.19	1.49
ต่ำกว่า 2,000	12.15	41.49	25.87
2000 - 2999	25.23	41.49	32.84
3000 - 3999	31.78	7.45	20.40
4000 - 4999	17.76	5.32	11.94
5000 - 5999	8.41	0	4.48
6000 ขึ้นไป	4.67	1.06	2.99
รวม	100.00	100.00	100.01

ชาติพันธุ์ จากจำนวนตัวอย่าง 201 ราย ปรากฏว่าข้าราชการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีเชื้อสายไทยถึงร้อยละ 92.54 ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการชาย 100 ราย หญิง 86 ราย ที่เหลือข้าราชการชาย 7 และหญิง 8 ราย มีเชื้อสายจีน หรือคิดเป็น 7.46% ของข้าราชการที่เป็นตัวอย่างทั้งหมด

ศาสนา ก่อนและหลังสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 98.51% นับถือศาสนาพุทธ ในจำนวนนี้เป็นข้าราชการชาย 105 ราย หญิง 93 ราย ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ แต่หลังสมรสมีข้าราชการหญิง 1 ราย ที่นับถือศาสนาพุทธ เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ตามสามี

จำนวนบุตร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.73 เป็นผู้ที่มีบุตรแล้ว สูงสุดไม่เกิน 4 คน แต่โดยเฉลี่ยจะอยู่ระหว่าง 1-2 คน

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศและจำนวนบุตรที่มี

จำนวนบุตร (คน)	ข้าราชการชาย	ข้าราชการหญิง	รวม
	(107 ราย) %	(94 ราย) %	(201 ราย) %
ไม่มี	45.79	46.81	46.27
1 - 2	52.34	47.87	50.25
3 - 4	1.87	5.32	3.48
รวม	100.0	100.0	100.0

ปัญหาในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูล

จากการส่งแบบสอบถามให้ข้าราชการกรุงเทพมหานครกรอกเอง โดยมีเพื่อนผู้เขียนซึ่งนอกจากจะช่วยเก็บข้อมูลเองแล้ว ยังได้ติดต่อข้าราชการตามกองต่าง ๆ ในศาลาว่าการฯ กองละ 1 - 2 คน ให้ช่วยรับภาระนี้ในกองของตนด้วย เมื่อกองใดเก็บแบบสอบถามได้ครบแล้ว เพื่อนผู้เขียนจะไปรับคืนและเก็บไว้ใหญ่เขียน ฉะนั้นความยากลำบากในการเก็บแบบสอบถาม จึงตกอยู่กับข้าราชการเหล่านั้น เพราะต้องเป็นผู้รับภาระติดตามเร่งรัดแบบสอบถามคืน ซึ่งทำให้เสียเวลาส่วนตัวไปมิใช่น้อย นอกจากนั้นยังต้องเผชิญกับการถูกต่อว่าจากตัวอย่างเกี่ยวกับคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมักจะไปในทำนองว่า ถามซอกแซก ถามเรื่องที่เป็นความลับ คำถามละเอียดและมีจำนวนมากเกินไป จนคร้านที่จะตอบ

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพอจะประมวลได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างหลายรายไม่ยอมตอบแบบสอบถาม เพราะมีความคิดว่า การเลือกคู่ครองเป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งไม่ปรารถนาจะเปิดเผยให้ใครทราบ บางรายบันทึกคำถามมีมากเกินไปจนเมื่อที่จะตอบ คำถามบางข้อก็มักคำตอบไม่ออก เพราะเป็นเรื่องที่ไม่เคยอยู่ในความคิดคำนึงมาก่อน มีบ้างที่หาเวลาตอบแบบสอบถามไม่ได้ อาจเป็นเพราะสะสางเหตุเหล่านั้นก็ได้ ทำให้บางรายส่งแบบสอบถามคืนโดยไม่ตอบ หรือตอบเพียงบางข้อ และบางรายก็ทำแบบสอบถามหาย

2. เนื่องจากการเก็บแบบสอบถามจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากข้าราชการ ซึ่งเป็นคนใน ให้ช่วยเก็บแบบสอบถามให้ เวลาที่ใช้ในการส่งแบบสอบถามจึงขึ้นอยู่กับเวลาที่ข้าราชการเหล่านั้นมีอยู่ ทำให้การส่งแบบสอบถามทั้งหมดไม่อาจกระทำได้ในคราวเดียวกัน ต้องทยอยส่งไปและเก็บกลับคืน ประกอบกับมีปัญหาดังข้อ 1 จึงเป็นเหตุให้การเก็บแบบสอบถามทั้งหมด ต้องใช้เวลาถึง 5 เดือน

3. การเก็บข้อมูลโดยวิธีส่งแบบสอบถาม มีจุดอ่อน คือ ไม่มีโอกาสอธิบายหรือทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง ถึงคำถามที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ ทำให้ไม่แน่ใจว่า ตัวอย่างเข้าใจคำถามตรงกับที่ต้องการให้เข้าใจหรือไม่ ทั้งนี้เพราะจากการถามถึงที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง กับ

คู่สมรส ขณะแรกรู้จักกัน ปรากฏว่ามี 22 ราย ที่บอกว่าที่อยู่อาศัยของตนกับคู่สมรสอยู่ห่างไกลกันมาก หรืออยู่คนละภูมิภาค ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ตอบหมายถึงบ้านเกิดของทั้งสองฝ่าย มีที่บ้านที่อาศัยอยู่ขณะนั้น หรือบ้านที่อยู่อาศัยขณะนั้นอาจอยู่ใกล้กันคนละภูมิภาคจริง ๆ ก็เป็นไปได้ แต่มีเหตุการณ์ชักนำให้ทั้งสองฝั่ง เอื้อใจตอบประจักษ์จนถึงขั้นแต่งงานกัน ถ้าการเก็บข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์ อาจช่วยให้ปัญหาความกำกวมเหล่านั้นหมดไปได้ เพราะผู้สัมภาษณ์มีโอกาสซักถาม ทำความเข้าใจกับผู้ที่สัมภาษณ์ได้ อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์โดยใช้เป็นวิธีที่ดีที่สุด อย่างน้อยในสถานการณ์ที่ผู้ตอบไม่เต็มใจจะให้ใครรู้คำตอบของตนบางเรื่อง ย่อมทำให้เป็นที่อึดอัดใจทั้งผู้ให้สัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์ เป็นเหตุให้คำตอบที่ได้รับอาจผิดไปจากข้อเท็จจริงได้ง่าย

4. การสร้างแบบสอบถามยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ เพราะยังขาดคำถามที่ทำให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยในการแปลความหมายและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบางเรื่อง ได้ชัดเจนขึ้น เป็นต้นว่าคำถามที่ให้ตัวอย่างประเมินสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง โดยเปรียบเทียบกับคู่สมรสว่า ใครจะมีฐานะสูงกว่ากันนั้น จะได้ข้อมูลแต่เพียงว่า กลุ่มตัวอย่างสมรสภายในกลุ่มสถานภาพเศรษฐกิจสังคมเดียวกัน หรือไม่อย่างไร แต่จะไม่ทราบเลยว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในชั้นสังคมใด ทำให้ไม่อาจนำตัวอย่างเรื่องนี้ ไปช่วยอธิบายขอบเขตของการเลือกคู่ครองให้ชัดเจนขึ้นได้หรือในคำถามที่ยกเป็นตัวอย่างไว้ในข้อ 3 หากได้เพิ่มคำถามเกี่ยวกับถิ่นที่เกิดของทั้งสองฝ่าย หรือเหตุการณ์ที่ทำให้มีโอกาสพบปะ และรู้จักกันก็จะช่วยให้ปัญหาความคลุมเครือในข้อมูลหมดสิ้นไปได้

5. ข้อมูลที่รวบรวมได้จากคำตอบในส่วนที่ 3 โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้เลือกหรือไม่เลือกใครเป็นคู่ครองนั้น ยังเป็นปัญหาว่า จะเชื่อถือได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่กลุ่มตัวอย่าง ใช้ตัดสินเลือกคู่สมรสคนปัจจุบัน ได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุที่ข้อมูลที่ได้อาจมีส่วนใหญ่ตรงกับแนวตัวอย่างคำตอบในบัญชีที่ให้ไว้ ทำให้ไม่แน่ใจว่า การเลือกเช่นนั้นเป็นไปโดยบังเอิญที่คำตอบตรงกันหรือ เพราะกลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการเสียเวลาคิดคำตอบที่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในระยะของการเลือกคู่ครอง หรือ อาจลืมเหตุการณ์ก่อนนั้นไปแล้ว จึงได้นำแนวคำตอบที่ให้ไว้มาเลือกคอบ นอกจากนั้นอาจเป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีใค้อ่านคำชี้แจงโดยตลอด เป็นเหตุให้เข้าใจผิดคิดว่าจุดประสงค์ของคำถามต้องการให้เลือกคำตอบตามรายการในบัญชีที่ให้ไว้

6. ขนาดตัวอย่าง เล็กเกินไป ทำให้จำนวนผู้เลือกตอบเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกคูครองในแต่ละปีจจัย มีน้ำหนักไม่มากพอที่จะสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจว่า สิ่งที่ศึกษาพบ สามารถนำมากล่าวเป็นนัยทั่วไปได้กับประชากรที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่ปีจจัยต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างเลือก ส่วนใหญ่มาจากแนวตัวอย่างคำตอบที่ให้ไว้ ยิ่งถ้าเป็นคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างคิดเอง ก็จะมีจำนวนผู้ตอบน้อยลงไปอีก ฉะนั้นการจัดลำดับปีจจัยต่าง ๆ บางหัวข้อของรวมเรื่องที่จะเข้ากันได้ไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีจำนวนผู้ตอบมากขึ้น

อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุหนึ่งของปัญหาเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การวางแผนเก็บข้อมูลไม่รัดกุมพอ เพราะไปมุ่งแต่ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด เป็นหลัก และมีได้คิดหาวิธีที่จะกันและแก้ปัญหาลงมือแล้วล่วงหน้า จึงทำให้เกิดอุปสรรคดังกล่าวขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่ กระทำในรูปของตาราง โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ บางตัวแปรที่ต้องการทดสอบความสัมพันธ์ เพื่อผลในการพิสูจน์ ทัศนคติการเลือกคูครองที่มีคุณสมบัติเหมือนกับตน ว่าเป็นจริงหรือไม่ในกลุ่มประชากรที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ได้ใช้ไคสแควร์¹ ทดสอบ

การจัดอันดับปีจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือก หรือไม่เลือกใครเป็นคูครองนั้น ได้ดำเนินการดังนี้ คือ

1. รวบรวมจำนวนผู้ตอบในแต่ละปีจจัย โดยใส่อันดับของแต่ละบุคคลเลือก กำกับไว้ในหัวข้อปีจจัยนั้น ๆ และได้แยกข้อมูลตามเพศผู้ตอบด้วย

¹ กรณีที่จำนวนตัวอย่างน้อย (ไม่ถึง 10) ได้ใช้ Yate's correction
 คำนวณหา ไคสแควร์ โดยใช้สูตร
$$\chi^2 = \sum \frac{(|O - E| - 0.5)^2}{E}$$

2. พิจารณาจำนวนอันดับที่สูงสุด โดยพิจารณารวมกันไปที่เพศชายและเพศหญิง เพื่อกำหนดเป็นคะแนน บัจจัยใดที่ตัวอย่างเลือกไว้เป็นอันดับ 1 ก็ให้คะแนนเต็มเท่ากับอันดับที่สูงสุด จากนั้นลดอันดับกันลงไปอันดับละ 1 คะแนน

ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มข้าราชการหญิงมีผู้จัดอันดับบัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาเลือกหรือไม่เลือกใครเป็นคูครอง สูงสุด 23 อันดับ ขณะที่ข้าราชการชายมีผู้เลือกจัดอันดับสูงสุด เพียง 13 อันดับ ฉะนั้นจึงใช้จำนวนอันดับของข้าราชการหญิงเป็นเกณฑ์ให้คะแนน หากตัวอย่างคนใดเลือกหัวข้อใดเป็นอันดับ 1 ก็จะได้คะแนนในหัวข้อนั้น 23 คะแนน อันดับ 2 ได้ 22 คะแนน ลดอันดับลงไปตามลำดับจนถึงอันดับที่ 23 จะได้ 1 คะแนน การให้คะแนนในลักษณะนี้เหมือนกันทั้งเพศหญิงและเพศชาย เพราะ คะแนนเหล่านี้ต้องนำไปรวมกันเป็นคะแนนของข้าราชการทั้งหมด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง

3. รวมคะแนนแต่ละหัวข้อ หัวข้อใดคะแนนมากที่สุด ก็จัดให้เป็นอันดับ 1 และลดอันดับกันไปตามคะแนนที่ได้ ในกรณีที่หัวข้อใดมีคะแนนเท่ากัน ก็ให้หัวข้อที่มีผู้เลือกตอบมากกว่า อยู่ในอันดับก่อน

บัจจัยที่นำมาจัดอันดับ ต้องมีจำนวนผู้เลือกรวมกันไม่น้อยกว่า 10 ราย โดยไม่เจาะจงว่าจะเป็นการเลือกของเพศใด จำนวนเท่าใด บัจจัยใดที่มีจำนวนผู้เลือกไม่ถึงเกณฑ์ดังกล่าว ก็ไม่นำมาจัดอันดับ แม้ว่าคะแนนรวมจะมากกว่าบัจจัยที่นำมาจัดอันดับก็ตาม ทั้งนี้เพราะเกรงว่าหากนำบัจจัยที่มีผู้เลือกน้อยมาจัดอันดับ อาจทำให้เข้าใจผิดได้ง่ายว่าข้าราชการทั่วไปเลือกตอบเช่นนั้น

หลังจากจัดอันดับบัจจัยที่ใช้เลือก และไม่เลือกใครเป็นคูครองแล้ว ต่อไปนำบัญชีนี้มาจัดเรียงลำดับใหม่ แยกตามเพศ โดยเลือกเฉพาะบัจจัยที่ข้าราชการชายและหญิง เลือกพ้องกันเท่านั้น เพื่อนำมาทดสอบทางสถิติว่า การจัดลำดับของเพศชายและหญิง มีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้

Spearman Rank Correlation Coefficient ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r_s = \frac{1 - \left(6 \sum_{i=1}^n d_i^2 \right)}{n^3 - n}$$

$$d_i = \text{ผลต่างของลำดับที่ไปจจัยเดียวกัน ที่กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือการจัดอันดับ} \\ (x_i - y_i)$$

$$n = \text{จำนวนอันดับทั้งหมดที่มีอยู่}$$

นอกจากนี้ยังใช้ไคสแควร์ทดสอบปัจจัยแต่ละหัวข้อเรื่องว่า มีน้ำหนักการเลือกต่างกันไปตามเพศหรือไม่ แทนการใช้ t-test เพราะพิจารณาเห็นว่าสถิติทั้งสองแบบให้ผลไม่ต่างกันนัก แต่ไคสแควร์คำนวณง่ายและประหยัดเวลากว่า

สำหรับคำตอบเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ผู้สมัครมีเหมือนและมีแตกต่างไปจากข้าราชการ ซึ่งเป็นเหตุที่ภูมิใจให้ข้าราชการเลือกผู้สมัครเป็นบุตร มีใ้ให้กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับความสำคัญ เพราะจุดประสงค์ของการถาม ต้องการทราบแต่เพียงว่า ข้าราชการชายหญิงนั้นชอบคุณลักษณะใดบ้างของผู้สมัคร ในแง่ที่มีเหมือน และมีแตกต่างจากตน จากข้อมูลที่ได้นอกจากจะช่วยชี้ให้เห็นแนวโน้มของความนิยมในการเลือกผู้ครองใจชัดเจนขึ้นแล้ว ยังอาจเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ทัศนคติการเลือกผู้ครองที่ผู้สมัครตรงข้ามกับตนในลักษณะเสริมคุณสมบัติที่คนชาติให้สมัครขึ้น ตามแนวการเสนอของ Winch ได้อย่างคร่าว ๆ อีกทางหนึ่งด้วย แม้วิธีการที่ใช้อาจยังไม่ละเอียดรัดกุม และได้มาตรฐานเพียงพอที่จะยืนยันหรือหักล้างทัศนคติได้อย่างสมบูรณ์